

KRISTNA
FREDS
RÖRELSEN

Manual

för fred i ditt lokala samhälle

En manual för praktisk vägledning för att skapa förändring i ditt lokala samhälle. Råden i manualen baseras på Kristna fredsrörelsens erfarenheter från vårt internationella arbete i våldsamma konflikter och från engagemang i civilsamhället i Sverige.

1. Problem

Gå på djupet

Innan du påbörjar ett engagemang är det viktigt att du först utreder det problem som väckt din uppmärksamhet. Det är viktigt att du i denna process är källkritisk. Har du läst om problemet i tidningen är det viktigt att undersöka vilken infallsvinkel som ges. Finns det annan media som skriver om samma problem från en annan vinkel? Finns några redan etablerade verksamheter som du kan kontakta och rådfråga gällande ditt initiativ?

Ställ dig själv frågorna¹:

- *Hur beskrivs problemet och för vem?*
Här ska du undersöka hur problemet beskrivs i direkta termer. Genom att redogöra och reda ut hur problemet framställs kan du börja analysera behov och ditt möjliga mervärde.
- *Vad är det underliggande problemet?*
Efter att du redogjort hur problemet beskrivs, är det viktigt att du även frågar dig vad som orsakar problemet. Finns det några underliggande antaganden till varför problemet porträtteras på ett visst sätt. Finns en orsak - verkan utredd och vad innebär just den synen på problemet? Finns det fler angreppssätt?
- *Var finns en tystnad?*
Denna fråga avser att utreda om något tystas i porträtteringen inom det identifierade problemet och om det kan finnas några möjliga spänningar. Frågan hjälper dig att undgå att fastna i dominerande antaganden för orsaker till ett problem.

Det är även viktigt att du känner dig själv och din motivation. Varför vill du starta initiativet? Är det en snabb reaktion på ett akut samhällsproblem eller är det ett strukturellt problem som ska påverka samhällets alla skikt?

¹ Inspiration till frågorna: Bacchi, Carol Lee, *Analysing policy: what's the problem represented to be?*, Pearson, Frenchs Forest, N.S.W., 2009, s.12ff

Prata med dem du vill hjälpa

Undersök huruvida din betraktelse stämmer överens med den bild som målgruppen för initiativet själva har av problemet. Med andra ord, utgå från målgruppens analys om vad som är problemet och vad som kan tänkas lösa det. Detta handlar dels om att människor har rätt att styra sina egna liv, dels att projekt som inte har målgruppens helhjärtade stöd lätt misslyckas. Det är också möjligt att du och målgruppen är överens om de faktiska förhållandena, men värderar situationen olika. Här är det viktigt att respektera målgruppens tolkning av situationen.

Hittills har vi talat om målgruppen som om det vore en homogen massa. I verkligheten består den av individer som representerar ett otal kombinationer av könsidentitet, religion, klass, ålder, och sexuell läggning. Se upp med att inte tro att alla individer inom gruppen har samma åsikter eller intresse. Prata med flera personer inom målgruppen som initiativet ska rikas mot.

Se din roll i helheten

Komplettera analysen av problemet med att utreda hur redan etablerade engagemang arbetar med frågan. Redan etablerade projekt kan ofta bidra med hjälp eller kanske ge möjlighet att samarbeta. Det är även viktigt att fråga redan etablerade grupper inom fältet vad som saknas och hur de tror att ditt initiativ kan komplettera det som redan görs.

Genomföra en riskekvation

Som en del av metoden preventiv närvaro används olika analysmodeller av både problem och lösningar. En av dem kallas för riskekvationen och innebär att, tillsammans i grupp, rita upp vilka hot, sårbarheter och styrkor en aktör (en viss individ, en grupp, en organisation etc.) kan påverkas av i en viss situation. När dessa är identifierade är när nästa steg att fundera på lösningar som minskar hoten, minskar sårbarheterna och ökar styrkorna.

$$\frac{\text{hot} \times \text{sårbarhet}}{\text{styrka}} = \text{risk}$$

Exempel: Säg att du vill hålla en demonstration för en human flyktingpolitik. Du vet att nazister tidigare angripit liknande aktiviteter. Du ser också en sårbarhet för demonstrationen: ni arrangörer brukar bara kunna mobilisera ett mindre antal deltagare. En styrka däremot är att ni känner varandra väl och har stor vana av att demonstrera. Ni tar fasta på den styrkan genom att cirkulera en plan för hur deltagarna ska bete sig i händelse av en aggression: ni bildar kedja och håller dem stången medan polis tillkallas.²

² Se mer om detta i kapitlet om *Preventiv närvaro* i *Utvärdering av pilotprojektet Medföljare 2017* som finns på www.krf.se. För vidare läsning om riskekvationen och andra analysmodeller i Protection Internationals manual för skydd av människorättsförsvarare .

2. Lösning

Analys av problemen respektive lösningar är i praktiken ofta svåra att skilja åt. Detta kapitel handlar om att påminna dig om hur du synliggör styrkor, svagheter och vad ditt möjliga mervärde skulle kunna vara.

Ett sätt att närma sig en lösning på ett problem är att analysera vilka olika aktörer som redan, positivt eller negativt, påverkar situationen, eller skulle kunna påverka den. På så sätt blir du medveten om vilka aktörer du själv kan alliera dig med, motarbeta eller påverka på annat vis. För denna typ av analyser har olika modeller utvecklats. I till exempel Protection *Internationals manual för skydd av människorättsförsvarare*³ beskrivs varianterna; fråga frågor, kraftfältanalys och aktörsanalys. Ett annat sätt är att studera riskekvation (se kapitlet “Problem” ovan) och fundera på hur ditt projekt kan påverka de olika faktorerna: minska hoten, minska sårbarheterna eller öka styrkorna. Men det viktiga är dock inte vilken analysmodell, utan poängen är att gå igenom läget på ett systematiskt sätt, gärna i grupp.

Kom ihåg att individerna som utgör din målgrupp inte är homogena. De påverkas olika av ett visst problem beroende på bland annat kön, ålder, religionstillhörighet och funktion. Liksom vid problemformuleringen, bör du fundera på hur dina möjliga lösningar kan tänkas påverka olika grupper och individer olika.

Din tolkning av ett visst problem eller tankar om möjliga lösningar behöver inte nödvändigtvis helt stämma överens med hur målgruppen själv ser på saken. I ett sådant läge kan det vara värt att komma ihåg att problem svårtligen blir lösta om inte målgruppen själv är med på tåget.

Fråga frågor

Exakt vad tänker du dig att din påverkan ska vara? Få en plan till verklighet kan vara svårt, men en tydlig tanke ger riktning.

Exempel: en lokal tillhörande en religiös minoritet blir upprepade gånger vandaliserad. Kommunens interreligiösa råd tar initiativ till att medlemmar från andra samfund går ronder under en vecka. En rådsmedlem påpekar att det egentligen inte finns något som hindrar gärningsmännen från att komma tillbaka så fort som aktionen avslutats. Men rådet beslutar att ändå genomföra planen: det primära syftet att visa interreligiös solidaritet och därigenom göra det utsatta samfundets medlemmar mindre otrygga.

³ Se mer om detta i kapitlet om *Preventiv närvaro i Utvärdering av pilotprojektet Medföljare 2017* som finns på www.krf.se

Vad görs redan? Vilket mervärde skulle din lösning kan ha i förhållande till redan existerande initiativ.

Exempel: ett asylboende får redan besök från många olika organisationer som gör olika aktiviteter. Ett annat, mindre, asylboende ligger mer otillgängligt till men får färre besök.

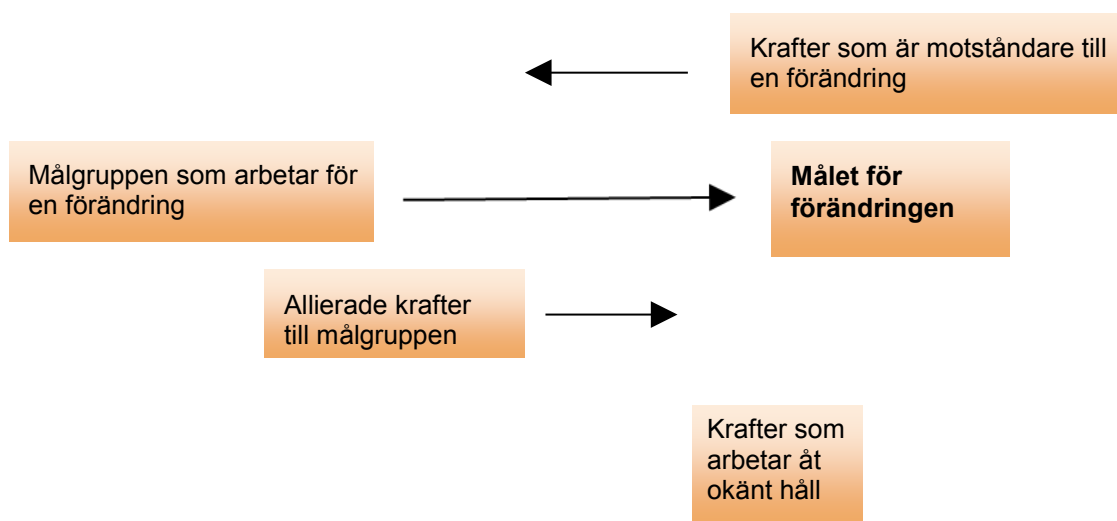
Hur vill du påverka målgruppen? Direkt eller genom andra aktörer?

Exempel: de boende på ett hem för ensamkommande barn har vid olika tillfällen trakasserats av andra gymnasieungdomar på väg hem från skolan. Bör de själva få träning i konflikthantering eller är det mer effektivt att ta kontakt med lokala skolor och idrottsföreningar?

Genomföra en kraftfältsanalys

I föregående kapitel beskrevs kort analysmodellen riskekvationen. En annan modell kallas för kraftfältsanalys. Den kan användas själv eller i kombination med riskanalysen; de båda modellerna är delvis överlappande.

En kraftfältsanalys inleds med att rita upp målgruppen och dess definierade mål. Sedan lägger du till de olika aktörer som kan påverka vägen till målet, och om dessa är positivt, negativt eller neutralt inställda. Med andra ord vilka "kraftfält" målgruppen har att möta eller dra nytta av.

Vilka aktörer kan du alliera dig med för att få resurser eller för att de har liknande mål som du?

Exempel: du vill få volontärer till en interreligiös nattvandrargrupp. Kommunen har redan organiserat ett interreligiöst råd. Du tar kontakt med ansvarig politiker och ber om att bli inbjuden för att diskutera idén och be rådets representanter sprida information om projektet.

Finns aktörer som motarbetar ditt och målgruppens syfte? Kan deras inflytande begränsas?

Exempel: en lokal intresseförening har utmålat personerna på ett asylboende som potentiella våldtäktsmän. Du beslutar att skriva en debattartikel tillsammans med andra personer från lokalsamhället där du bemöter deras påståenden.

Vad efterfrågar målgruppen själv? Finns representanter för målgruppen som du kan diskutera med?

Exempel: du har tagit kontakt med ett asylboende efter att ha fått rapporter om att en grupp utomstående män misshandlat en av de boende och skrivit rasistiska tillmälen. Representanter för de boende ser dock detta som en isolerad händelse och menar att det vore mer intressant om volontärer kunde komma och berätta om det lokala samhället.

Vilka olika grupper inom målgruppen finns det? Hur förhåller sig deras intressen inbördes?

Exempel: du träffar manliga representanter för olika grupper på ett asylboende som föreslår insatser för att tryggt kunna gå ut på natten. Du träffar sedan kvinnor som menar att ett större problem är att det är stökigt i matsalen inne på boendet.

3. Mobilisera resurser

När du startar ett nytt projekt är det viktigt att undersöka hur finansieringen ska se ut och om det finns redan etablerade initiativ och allierade. Men kanske framförallt är det viktigt att etablera ett volontärnätverk.

Finansiering och råd

Att starta upp en helt ny typ av verksamhet är svårt. Många gånger kan det vara enklare att driva det tillsammans med ett annat initiativ. Om du etablerar kontakter med några redan etablerade projekt kan de ofta bidra med finansieringstips eller till och med bidra med finansiering.

Här är några tips som du kan kontakta för att få goda råd, eller kanske till och med få finansiering från:

- Starta en studiecirkel via ett Studieförbund.
- Stift och församlingar.
- Lokala interreligiösa råd.
- Kommunens integrationssamordnare, trygghetssamordnare eller ansvarig för mänskliga rättigheter.
- Är du redan aktiv i en organisation kanske den vill hjälpa dig att starta upp ett initiativ.

Etablera ett nätverk

För att kunna bedriva ett initiativ är det viktigt att ni är många tillsammans som bedriver projektet. Ta gärna kontakt med människor inom olika forum du vet har många medlemmar som du kan nå ut till. Detta kan dels vara genom en organisation, genom en stor facebookgrupp eller din församling. Undersök hur många volontärer som skulle kunna bli engagerade.

4. Uppstart

Inför uppstart behövs en inventering inom volontärnätverkets olika engagemangsnivåer, möjliga riktningar projektet kan komma att ta efter sjösättningen och vem som ska ha vilken roll.

Antagligen kommer någon form av introduktion eller utbildning att behövas för de ideella krafter du har mobiliserat. Behövs kunskap inom ett visst område, exempelvis inom asylrätt, så kan du bjuda in kunniga personer från andra organisationer. Undersök även om volontärer inom initiativet sitter på expertkunskaper som de kan dela med sig av till gruppen.

Fundera över om du behöver ta referenser på volontärerna? Bör de skriva på någon form av uppförandekod? I vilken grad behöver volontärerna ramar och koordinering? I vilken utsträckning kan de ta egna initiativ och samordna sig själva? Ökar risken för att de tröttnar utan närvaron av en samordnare? Undvik att göra dig själv eller någon annan samordnare till flaskhals. En decentraliserad struktur håller antagligen bättre i längden.

Under projektet, kom överens inom gruppen hur ni ska presentera projektet inför målgruppen och andra intresserade. Kanske kommer oväntade händelser att inträffa och nya tankar att födas.

- Hur ska erfarenheter fångas upp för att förbättra projektet och rätta till misstag?
- Vilka säkerhetsincidenter eller andra former av kriser skulle kunna inträffa. Hur ska de hanteras? Vem pratar med vem?

Plattformen *medfoljare.se* är ett alternativ utformat för denna typ av projekt: inlägg kan visas publikt eller enbart för inloggade, en samordnare kan lägga upp nya datum för aktiviteter och volontärer kan anmäla sig själva.⁴ Sociala medier och andra tekniska lösningar erbjuder andra möjligheter.⁵

⁴ <http://www.medfoljare.se/>

⁵ För inspiration, se schemat för utbildningen till pilotprojektet Medföljare i Stockholm: <https://drive.google.com/file/d/0B1vEQkEoL9UtbVJ0Njh4MzNMYWs/view?usp=sharing>

5. Hålla igång och hållbart engagemang

Ett projekt eller initiativ blir sällan exakt som en tänkt sig utan behöver ofta förändras något för att bättre passa målgruppens behov eller svara mot snabba samhällsförändringar. Om du märker att engagemanget går åt ett annat håll än planerat, ta upp det med hela volontärgruppen. Fånga upp ifall de på grund av de ändrade ambitionerna vill lämna projektet. Det är viktigt att aldrig ta volontärer för givna och uppmuntra alla engagerade kontinuerligt.

Innan projektet startar är det även viktigt att prata om hållbart engagemang, för att projektet och de frivilliga ska bli hållbart. Nedan följer några punkter att tänka på för att få volontärer att stanna inom uppdraget men också stanna som hållbara aktiva.

- Tänk på att många som engagerar sig ideellt antagligen gör det på flera håll. De är eldsjälar som vill finnas överallt och hjälpa alla. För att hålla upp deras engagemangslåga är det viktigt att ha tydliga arbetsfördelningar och inte lägga någon prestige i hur de prioriterar sina uppdrag.
- Volontärsuppdraget är helt frivilligt och detta är viktigt att komma ihåg. Ge ansvar till dem som visar att de vill ha mycket ansvar och låt de som bara vill bidra med sitt engagemang till en begränsad del av volontärsuppdraget göra det.
- Ha en demokratisk struktur på möten och inom engagemanget. Sprid ut ansvar mellan dem som verkar intresserade, byt mötesordförande ofta för att skapa en gemensam känsla av ansvar. Använd gärna roller som exempelvis mötesunderlättare, så personer i sin roll kan påpeka om mötet inte är tillräckligt inkluderande eller om en person pratat hela tiden.
- Analysera hela tiden era resurser av engagemang. Ibland är de engagerade mer upptagna vissa perioder än andra. Om det går anpassa gärna projektet efter detta så de inte känner press inför uppdraget när de redan är stressade. Så får större initiativ inom projektet tas när många verkar ha mer tid.
- Använd även återrapporteringsformulär, eventuellt anonyma, så volontärerna kan dela med sig av sina erfarenheter efter genomförda event eller liknande. Det kan även vara bra att återrapportera så brister kan synliggöras tidigt och behandlas i tid.
- Ge presenter och uppskattning till volontärerna!

6. Avsluta

Ha från början en idé hur länge projektet ska pågå och hur engagemanget kan avslutas. Detta kan ändras under tiden, men gör det enklare att se vilken typ och mängd av aktiviteter som är hållbara.

Inget är för evigt. När volontärerna tröttnar eller målgruppens engagemang falnar är det lika bra att avbryta än att låta projektet rinna ut i sanden.

Ditt projekt är unikt och dina erfarenheter likaså. Dela med dig av dina lärdomar till andra, till exempel projektgruppen för Medföljare.

Bli medlem!

Hjälp oss förverkliga vår
målsättning om fred och
rättvisa!

KRISTNA
FREDS
RÖRELSEN

Ge en gåva!

Din gåva till bankgiro:
900-0316 gör skillnad
i våra fredsprojekt.

Telefon: 08-453 68 40 **E-post:** info@krf.se **Hemsida:** www.krf.se **Bankgiro:** 900-03 16